

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

EXAMENSARBETE

Hösten 2010

Lärarytildningen

Pedagogers förhållningssätt till leken

Ur barns perspektiv

Författare
Jenny Andersson
Emelie Rosenqvist

Handledare
Charlotte Tullgren

www.hkr.se

Pedagogers förhållningssätt till leken

- ur barns perspektiv

Abstract

Det här arbetet är en kvalitativ studie som handlar om pedagogers förhållningssätt till leken sett ur barns perspektiv. Syftet är att få en större inblick i barns uppfattningar om pedagogernas förhållningssätt till leken. I forskningsbakgrunden lyfts tidigare forskning inom ämnesområdet fram och begrepp tydliggörs. Bland annat ges en förklaring av skillnaden mellan barnperspektiv och barns perspektiv.

Insamling av materialet till studien har skett genom filmade barnintervjuer som sedan har transkriberats och bearbetats med analysredskapet barns perspektiv. Studien vill lyfta barns tankar och se världen genom deras ögon, vilket synliggörs i resultatdelen. Barnen upplever att pedagogerna inte medverkar i deras lek, pedagogernas förhållningssätt till barnens lek blir enligt barns perspektiv ett övervakande.

De resultat och slutsatser som lyfts fram ställs sedan mot tidigare forskning under rubriken *diskussion*. Studien problematiserar pedagogernas frånvarande närvaro i barnens lek och visar på konsekvenser av det här.

Ämnesord: Lek, förskola, barns perspektiv, barnintervju, pedagogers förhållningssätt

Förord

Det här examensarbetet har gett oss många nya tankar och synsätt. Det har varit ett roligt men tufft arbete, och det har inte alltid gått på en rak väg utan det uppkom en del kurvor men vi har till slut lyckats hitta rätt igen.

Vi vill tacka oss själva för att vi stått ut med varandra trots vissa skilda åsikter och att vi början av arbetet var säkra på att något bråk inte skulle förekomma. Trots det här så fungerar vi mycket bra tillsammans och är fortfarande mycket goda vänner. Vi vill tacka vår handledare Charlotte Tullgren för ett bra stöd med mycket feedback som har hjälpt oss vidare i vårt arbete. Men också ett stort tack till handledargruppen som givit oss många tips och idéer för att kunna utveckla vårt arbete.

De här nyfunna kunskaperna och tankarna kommer vi att ta med oss när vi som blivande pedagoger kommer ut i verksamheten.

Här följer Jennys tack: Jag vill tacka min sambo som stått ut med mig under den här tiden då mitt humör inte alltid varit på topp. Men vill också tacka förskolorna som jag besökte som ställde upp och gjorde att den här uppsatsen kunde genomföras, men även Emelie igen som varit en klippa i detta arbete.

Här följer Emelies tack: Jag vill börja med att tacka de medverkande förskolorna för deras medverkan och samarbete, utan dem hade den här studien inte blivit genomförd. Sedan vill jag tacka min sambo som stått ut med min stress och ångest över det här examensarbetet. Ett sista tack vill jag ge till familjen som ställt upp med hundvakt när jag behövt åka iväg för att skriva tillsammans med Jenny, som även hon ställt upp till tusen för mig.

Kristianstad, december 2010

Jenny Andersson, Emelie Rosenqvist

Innehållsförteckning

Förord.....	3
1 INLEDNING.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Syfte och frågeställning.....	6
2. FORSKNINGSBAGRUND.....	7
2.1 Barnperspektiv och barns perspektiv.....	7
2.1.1 Definition av barnperspektiv.....	7
2.1.2 Definition av barns perspektiv.....	8
2.1.3 Att närma sig ett barns perspektiv.....	8
2.2 Leken.....	9
2.2.1 Lekens olika former.....	10
2.3 Pedagogers deltagande.....	11
3. METOD.....	13
3.1 Metodval.....	13
3.1.1 Barnintervju.....	13
3.2 Genomförande.....	15
3.2.1 Urval och undersökningsgrupp.....	15
3.3 Etik.....	16
3.4 Bearbetning och analys.....	17
3.5 Metodkritik.....	18
4. RESULTAT.....	19
4.1 Att leka på förskolan - dinosaurier, spioner och skapare.....	19
Analys.....	20
4.2 Pedagogers arbete ur ett barns perspektiv.....	20
Analys.....	22
4.3 Leker pedagogerna.....	22
4.3.1 "Nä de kan inte leka".....	22
Analys.....	23
4.3.3 "Så vi inte får ont i örona".....	24
Analys.....	25
4.4 Slutsatser.....	25
5 DISKUSSION.....	26
5.1 Vad gör pedagogerna på förskolan?.....	26
6 SAMMANFATTNING.....	28
REFERENSLISTA.....	29
Bilaga 1.....	32
Bilaga 2.....	33

1 INLEDNING

Förskolor idag profilerar sig ofta mot leken. Lek i förskolor är ett hett debatterat ämne, lekforskningen har på nytt väckt intresse, lek och lärande särskiljs och sammanflätas samtidigt som leken framhålls vara ett hälsotecken hos barn. Ett barn som inte vill leka blir omedelbart diagnostiserat och bryter normen om den lyckliga och lekfulla barndomen.

Läroplanen för förskolan, Lpfö 98 (2006) framhåller att verksamheten ska bygga på barns tankar och intresse, det här för att ge barnen en så bra vistelse som möjligt på förskolan. Genom att låta barnens tankar komma fram på ett bra sätt kommer det att genomsyra barnen och ge dem en extra inspiration till att utvecklas genom leken. Verksamheten ska även främja leken och kreativiteten för ett lustfyllt lärande. Det är pedagogernas ansvar att uppmuntra och stärka barnens medkänsla och tilltro till sina egna förmågor. Verksamheten ska vara en rolig och trygg plats för alla barn där de känner sig delaktiga och lika mycket värda. De intressen som barnen ger uttryck för bör enligt läroplanen för förskolan, Lpfö 98 (2006) ligga till grund för utformningen av den pedagogiska verksamheten.

Som pedagog är det viktigt att få insyn i barns livsvärldar, det här uppnås genom att lyssna på barnens tankar, och funderingar och kommer att resultera i en verksamhet byggd utifrån barns perspektiv. Det är viktigt för pedagoger att få tillgång till barnens uppfattningar kring deras lekdeltagande, eftersom de på det här sättet får reda på hur barnen vill att pedagogerna ska delta i leken.

1.1 Bakgrund

Inom förskolan har synsättet på leken varit varierande. Den har gått från att vara endast en fri aktivitet ägd utav barnen, till att bli målinriktat styrd av pedagogerna till att återigen vara fri med pedagogers medverkan för stimulerande utveckling. Enligt Lindqvist (1996) så existerar nu den *fria* leken och den styrda samtidigt genom pedagogernas medverkan för stimulering. Vidare framhålls att barns lek har utvecklats till ett eget forskningsfält inom pedagogiken som sedan utvecklats olika teorier om lekens betydelse för barns utveckling (a.a.).

I och med att de äldre lekteorierna har utvecklats och nya har tillkommit har det även bildats olika meningar kring om huruvida pedagoger ska delta i leken eller ej. Åm (1986), Hjort

(1996) och Knutsdotter Olofsson (2003) förespråkar pedagogernas deltagande och menar att detta stödjer barnen i deras lekutveckling. En pedagog som är med i leken blir till en förebild för hur leken skall gå tillväga. Åm (1986) har i tidigare genomförda studier funnit stöd i tolkningar av barns berättelser att pedagogers deltagande har en av positiv inverkan på leken.

Till skillnad från Åm (1986) så har Löfdahl (2002) i sin studie uppfattat pedagogers deltagande som negativt. När en pedagog har gått med i leken har barnens intention med leken försummats eller har leken på något sätt blivit styrd alternativt avbruten för att pedagogerna har något inplanerat som barnen måste vara delaktiga i.

Enligt Pramling Samuelsson och Sheridan (1999) är det pedagogens uppgift att stödja leken och genom att vara delaktig i leken så blir hon en förebild och ett stöd. Pramling Samuelsson och Sheridan förespråkar ett aktivt deltagande från pedagogens sida i barnens lek.

Tellgren (2006) menar att dagens samhälle har börjat intressera sig för barnens uppfattningar. Barn ses idag som en minoritetsgrupp med rättigheter som behöver höras. Därför vänder vi oss till barnen för att de ska informeras om sina aktuella villkor, deras situation och deras miljö som de lever i.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med den här studien är att utifrån barns perspektiv studera deras upplevelser av pedagogers förhållningssätt till leken, utifrån det här syftet har vi formulerat två frågeställningar.

- Hur upplever barnen pedagogernas roll på förskolan?
- Hur upplever barn pedagogers deltagande i leken?

2. FORSKNINGSBAKGRUND

Den här delen kommer att redogöra för begrepp och tidigare forskning inom studiens ämnesområde. Innehållet är uppdelat under tre avsnitt med underrubriker samt en sammanfattning. Varje avsnitt är uppbyggt med en kort allmän redogörelse av vald rubriks ämne och efter det här följer en förklaring tillsammans med tidigare forskning.

2.1 Barnperspektiv och barns perspektiv

Begreppen barnperspektiv och barns perspektiv är mångtydiga och svårtolkade för många som arbetar inom förskola och skola. En av anledningarna till att det är på det här viset är att barn inte själva kan göra sig hörda (Tellgren 2006). Barns perspektiv handlar om barnens röster och uppfattningar, men när pedagoger inte lyssnar på det här så blir följden att pedagogerna arbetar utifrån barnperspektiv, det vill säga det som vuxna tror är bäst för barnen.

Barnperspektiv och barns perspektiv är ord som pedagoger använder sig utav utan att riktigt förstå dess innebörd. Ofta framhålls det att barns perspektiv och barnperspektiv innebär samma sak, nämligen ”barns bästa” och barns rättigheter. Det är dock endast barnperspektiv som kan förklaras med att se till barnens bästa (Johansson och Pramling Samuelsson ,2003). . Nedan följer en förklaring för att ge en tydligare definition av de olika perspektiven.

2.1.1 Definition av barnperspektiv

Enligt Nordenfors (2010) handlar barnperspektiv om vilken plats barnet tilldelas i samhället, det handlar om att se till barnens bästa. Begreppet barnperspektiv går även att definiera med ”att fånga barnens röster och tolka dem” (a.a., s.13). Vidare definerar Tellgren (2006) respektive Löfdahl (2004) barnperspektiv med att det handlar om hur vi vuxna ser på barnen och försöker tolka dem. De vuxna sätter barnet i centrum och ser till barnens rättigheter. Även Halldén (2003) menar att det handlar om att ta tillvara på barns villkor och verka för deras bästa. Genom att sätta barnet i centrum skiljs det ut från kontexten och barnen ses som passiva i sin utveckling. Barnen blir passiva när pedagogerna tolkar vad de anser vara det bästa för barnen utan att ta hänsyn till vad barnen egentligen vill (a.a.). Barnperspektiv är barnens

tankar tolkade genom vuxnas ögon och sedan omsatt i verksamheten utifrån vuxnas intentioner och teorier om barns utveckling.

2.1.2 Definition av barns perspektiv

Det finns många definitioner av vad barns perspektiv innebär. En av dem är Tellgrens (2006) definition som ses utifrån föränderliga variabler precis som barn och barndom. Utifrån det här blir perspektivet beroende av kulturen, historien och de sociala förhållanden som barnen förhåller sig till i samhället. Även Nordefors (2010) definierar barns perspektiv med att det handlar om att fånga den kultur som är barnets. Båda menar att det handlar om att se världen ur barnens synvinkel. Vad ser och hör barnen? Vad upplever och känner de?

Johansson (2003) grundar sin definition av barns perspektiv i livsvärldsfenomenologi och med det här avser hon ”det som visar sig för barnet”, deras erfarenheter, intentioner och deras uttryck. Det handlar i grunden om de egna perspektiven. Livsvärldsfenomenologin är en teori om människan och världen. Poängen med den fenomenologiska forskningen är att oavsett vilket fenomen som studeras, är det människors erfarenhet av, synsätt eller perspektiv som är i fokus. Barns perspektiv kan med denna förståelse handla om det som visar sig för barnet, dess intentioner och dess uttryck. Barns perspektiv är en komplex väv av olika erfarenheter grundade i den livsvärld barn lever i.

I fortsättningen kommer barns perspektiv att innebära att ”se genom barns ögon” eller med andra ord försöka förstå världen från ett barns synvinkel.

2.1.3 Att närma sig ett barns perspektiv

Hur kan pedagoger närma sig ett barns perspektiv redogör Johansson (2003) för. Det handlar om att lyssna och samtala tillsammans med barnen. Barnen berättar inte händelser eller upplevelser för oss vuxna för att roa oss utan för att delge oss hur deras värld ser ut. Idag ser sällan barn möjligheter till att kunna påverka sin situation. Det är de vuxna som bestämmer och barn lär sig snabbt hur dessa regler ska följas (a.a.).

Även Löfdahl (2002) har i sin studie uppmärksammat att det är genom samtal som vuxna närmar sig ett barns perspektiv. Genom att samtala med barnen om deras lek när de är mitt

uppe i den, istället för att sätta sig ned efteråt, bidrar till en öppen dialog. Den vuxne och barnet konstruerar på så vis gemensamt en ny kunskap som ger pedagogen en större förståelse för barnens livsvärldar. Det är även viktigt att pedagogerna inte bara iakttar, utan att de lyssnar och är genuint intresserade av det barnen har att delge (a.a.).

Ofta tror vuxna att de utgår från ett barns perspektiv när de tolkar barnen, men det handlar snarare om att de tolkar det barnet ses göra utifrån sitt eget perspektiv. Barnen sätts visserligen i fokus men utgångspunkten blir till slut de vuxnas perspektiv och referensramar. Det här kan förklaras med att det är lättare för en vuxen att se från ett vuxenperspektiv än ur ett barns perspektiv (Johansson, 2003).

Barns perspektiv ställs ofta i motsats till de vuxnas perspektiv, men enligt Tellgren (2006) bör vi inte se på det på det här viset. Båda perspektiven behövs lika mycket, det går inte att sätta det ena framför det andra och säga att endast det här perspektivet ska användas. Det är viktigt att ställa de båda perspektiven i förhållande till varandra och se att de är lika viktiga för barnens bästa (a.a.).

2.2 Leken

Begreppet lek är svårt att ge en definition av. Det är ett komplext begrepp med flera olika förklaringar. Lek är en allsidig aktivitet som är viktig för alla barn. Den engagerar och motiverar barnen, och är därför av central betydelse för både lärande och socialisation. Det är lustfyllt och frivilligt med oskrivna lekregler. På det här viset fyller leken många funktioner för barnet (Lillemyr, 2002). I en studie genomförd av Hjort (1996) framgår det att barn leker för att leka. De har inga medvetna motiv eller mål med sin lek. För barnen är lek endast lek, de vet vad det är de leker, men kan inte förklara just *varför* de leker.

Enligt Pramling Samuelsson & Sheridan (1990) kan vi se på leken ur två olika synvinklar. De talar om leken som barnens egen aktivitet eller som en pedagogiskt styrd aktivitet av de vuxna. De senare årtiondena har förskollärare mer aktivt organiserat för leken i verksamheten. I dagens samhälle ser pedagoger inte på leken som ”bara” lek utan en viktig del i våra barns utveckling (a.a.).

Granberg (2004) har forskat om föräldrars syn på leken och funnit att de inte brukar ta barns lek på allvar. Ofta ställs frågan ”har ni bara lekt idag?” vid hämtning på förskolan. Leken är för vuxna en meningslös sysselsättning, men enligt Granberg är lek är mycket mer. I lekens stimuleras barnens kreativitet och intellekt, deras sinnen och motorik. Leken bidrar även till en utveckling inom språk och begrepp, känslor, kunskap och social kompetens (a.a.).

Ytterligare en definition av lek ger Knutsdotter Olofsson (2003) som anser att definitionen av ordet är svårt att beskriva, för att kunna förstå begreppet krävs det en tydlig förklaring. Lek handlar både om glädje och djupt allvar, närhet och distans. När barnen befinner sig i leken försvinner tidsuppfattningen och de kan i leken göra saker på riktigt men under en täckmantel. Det som barnen leker är oftast något som de har upplevt, men lekarna kan även härledas ur något de exempelvis endast sett eller fantiserat om. Ett exempel på en sådan lek är bråkleken, det är något som barn kan relatera till, men det betyder samtidigt inte att de har varit med om att slåss. Ytterligare ett exempel är när ett barn leker mamma, barnet är helt inne i rollen och leker rollen som mamma fullt ut. Inom lekens trygga ram kan upplevelser upprepas om och om igen och på så vis bearbetas. I lekens värld så sker det ett möte mellan den yttre och den inre världen, mellan vardagen och barnets fantasi (a.a.).

Barnen ser helheten i leken, menar Löfdahl (2002). ”I leken får handlingar, föremål och begrepp en mening genom det innehåll barnen uttrycker i leken. En utgångspunkt är att leken är en gemensam aktivitet.” (Löfdahl 2002; s.43) Med det här citatet lyfts en av grunderna i barnens lek fram. Studien byggde på filmade lekobservationer som sedan visades för barnen tillsammans med frågor kring det visade filmmaterialet. En flicka i studien fick se en filmsekvens av några barn som lekte, flickan var själv inte med i den utvalda sekvensen. Löfdahl frågade flickan vad som hände på filmen och svaret från flickan blev ”de bara leker”, vilket tyder på att lek är något som uppstår i nuet och därför kan barn ha svårt att återberätta sina upplevelser av leken (a.a.).

2.2.1 Lekens olika former

Det finns flera olika lekteorier att utgå ifrån, en av dem är den lek teori som Piaget bygger på sin stadieteori. Piaget (1962) grundar sin lek teori på adaptationsprocessen, vilken bygger på assimilation och ackommodation. Med assimilation menas det att barnet tolkar en ny situation utifrån tidigare kunskap. Barnet behöver inte ändra den tidigare kunskapen för att det stämmer

överens med den nya upplevda situationen. Ackommodation är däremot när barnet måste ändra sin tidigare kunskap för att ta till sig den nya situationen.

Piaget (1962) menar att lek är ren assimilation, det vill säga att barnen ordnar omgivningen efter sina tidigare erfarenheter och kunskaper. När barnet leker använder det sig utav sin egen kunskap och fantasi. En motsats till lek är imitation, det vill säga när barnet efterliknar någon. Imitation är till skillnad från lek endast en form av ackommodation. Det är vanligt att imitation övergår till lek och lek kan övergå till imitation, ofta uppstår det när barn övar på olika handlingsmönster. Det gör de genom att härma en viss modell för anpassning till den yttre verkligheten. Lek uppkommer däremot när barnet övar på en handling bara för den tillfredställelse som uppstår när de behärskar handlingen med stöd från tidigare erfarenheter. Både lek och imitation är viktiga för barnens utveckling. Det går inte att betrakta ett barns aktivitet som lek eller inte. Om ett barns aktivitet kan ses som lek är beroende av den aktuella situationen och den större kontexten (a.a.).

2.3 Pedagogers deltagande

En aktiv pedagog i leken bidrar till stöd i barnens utveckling och det fortsatta lärandet, anser Pramling Samuelsson & Sheridan (1999). Den vuxne kan även ses som en förebild när den deltar i leken. Förebilden bidrar till att lekens lagar fungerar bättre och barnen ser hur den vuxne exempelvis går med i leken eller hur de kan lösa konflikter som uppstår under lekens gång. Även Åm (1989) finner pedagogers deltagande i leken som positivt. I leken måste alla underkasta sig lekens lagar, så även de vuxna. På så vis gäller ingen åldersgräns för deltagandet, alla blir jämställda. Det här skiljer sig från Pramling Samuelsson & Sheridan (1999) teorier om en förebild i leken. En förebild agerar inte på samma villkor som barnen, utan blir en form av ledare för leken (a.a.). Det är dock avgörande för lekdeltagandet att de vuxna träder ur sina roller som auktoriteter och börja agera på samma villkor som barnen. Att barn och vuxna kan leka tillsammans förklarar Åm (1989) med att leken fångar allas intresse och engagerar och motiverar alla som deltar.

Resultatet av Åms (1989) studie visar att när de vuxna engagerar sig i leken ger det ofta ett positivt svar från barnen. Leken startade ofta med ett eller två barn som föreslog en roll till den vuxne och efter en stund brukade fler barn ansluta sig till leken. Vuxen medverkan verkade påverka barnen till att vara mer tillåtande och det här bidrog till att fler antal barn

kunde medverka i samma lek. Den vuxnes närvaro kan ses som en garanti för att leken ska utvecklas i rätt riktning och att den vuxne hinner avbryta om leken skulle gå mot fel riktning (a.a.).

Trots det här menar Knutsdotter Olofsson (1998) att den vuxne kan vara deltagare på två olika sätt. Det ena handlar om att vara med i leken som en aktiv deltagare. En aktiv deltagare innebär att pedagogen ska vara i en roll som är viktig för lekens utveckling. Det andra sättet är en mer tillbakadragen roll som innebär att pedagogen är närvarande genom att sitta i rummet och iakttä leken och följa dess utveckling. Ofta ses den här rollen som en övervakare av leken och inte som en del av den.

Det kan dock vara svårt för en vuxen att veta sin roll i barns lekar utan att ta över den eller störa (Pramling Samuelsson, 2001 och Tellgren, 2006). Barn skapar sina egna hemliga rum som är ett tecken på önskan om ett privatliv på samma sätt som vi vuxna har. Det är även viktigt att kunna tolka barnens signaler och tankar i deras lek för att på bästa sätt kunna hjälpa dem i deras utveckling (Tellgren, 2006).

I en tidigare studie genomförd av Fritzson och Jeppsson (2004) framkom det att barn gärna vill att pedagoger deltar i deras lek, men de ansåg att pedagogerna inte gjorde det. På grund av att pedagogerna inte var med i leken valde barnen att leka med kompisar i egen ålder. Barnen menade att pedagogerna passade på att göra annat under tiden de lekte. Studien visade även på att barnen ville att pedagogerna skulle leka tillsammans med dem på deras villkor och inte sitta stilla och se på när de lekte. Barnen ville att pedagogerna ska vara busiga och inte så stela.

3. METOD

Följande text kommer att beskriva tillvägagångssättet för den här studien. I metodvalet redogörs det för den kvalitativa studien och efter det följer en mer ingående förklaring av barnintervjuer med för- och nackdelar. Sedan följer en beskrivning av intervjugruppen och var och hur materialet inhämtats.

3.1 Metodval

Eftersom vår frågeställning berör pedagogers förhållningssätt till barns lek utifrån barns perspektiv har vi valt att använda oss utav en kvalitativ undersökningsmetod. Den kvalitativa metoden ser till helheten och försöker finna essensen i det vi avser undersöka. Ryen (2004) menar att genom användning av den här metoden är det lättare att gå in djupare på det vi vill studera.

Inom den kvalitativa metodens fält har vi valt att använda oss utav intervjuer. Enligt Kvale & Brinkman (2009) bidrar en kvalitativ forskningsintervju till nyanserade beskrivningar från den intervjuades perspektiv. Ryen (2004) samt Patel och Davidsson (2003) är av den meningen att det blir en mer äkta och mer personlig studie med intervjuer som vald insamlingsmetod.

”Om man vill veta hur människor uppfattar sin värld och sitt liv, varför inte prata med dem?” (Kvale & Brinkman 2009, s. 15). En intervju mellan två personer beskrivs av Kvale och Brinkman i ovannämnda citat. Det är en form av samtal med utbyte av tankar inom ett ömsesidigt intresse, det sker också med ett bestämt syfte, nämligen att närma sig den intervjuades perspektiv och livsvärld (a.a.). Själva syftet med de här forskningsintervjuerna blir att förstå pedagogers deltagande i leken utifrån barnens eget perspektiv.

3.1.1 Barnintervju

Som tidigare nämnts har vi valt att använda oss utav barnintervjuer. Metoden valdes för att få en djupare förståelse av barnens tankar och funderingar kring de valda frågorna. Genom att personligen sitta med barnen, framhåller Ryen (2004) att intervjuaren får en större förståelse för vad barnen menar (a.a.). Vi kunde stötta barnen när de inte uppfattade eller förstod frågorna.

Lindh-Munther (1999) menar att barnintervjuer har ansetts ovetenskapliga i tidigare forskningsprocesser. I nuläget har dock intresset för barns perspektiv ökat och det har öppnat för barnintervjuer igen. Hon framhåller att barnintervjuer kan ses som ett instrument för att upptäcka och förstå barnens tankar. Det vanligaste är att intervjua barnen i enrum och att de här intervjuerna ofta kategoriseras som samtal mellan vuxen och barn. Intervjuaren har på det här viset möjligheten att försiktigt styra samtalet mot de i förväg bestämda frågeområdena (a.a.).

Våra intervjufrågor (se bilaga 2) till barnen blev utformande med hjälp av Doverborg & Pramlings (2007) teorier kring barns tänkande och vad vuxna ska tänka på vid intervjuande av barn. Det är viktigt att tänka på *hur* intervjuaren formulerar frågorna till barnen, det här för att inbjuda barnen till ett gemensamt trevligt samtal. Många av våra frågor börjar till exempel med ”berätta” eller ”hur”. Frågorna var utformade av oss för att vi på ett enkelt sätt skulle kunna få fram den information som behövde för att genomföra studien. Vi formulerade dem på ett så enkelt sätt som möjligt så att barnen inte skulle uppleva att de var tvingade att svara på frågorna eller att det fanns ett rätt och fel svar. Alskog, (1999) poängterar även det praktiska problemet som kan uppkomma när barnen gärna svarar på frågorna och berättar mycket, men inte om det innehåll som intervjuaren önskar. Här blir det intervjuarens uppgift att guida över samtalet till intresseområdet igen. Det är även viktigt att ta pauser och inte ha för bråttom som intervjuare, vänta in barnen och vara lyhörd för vad de har att säga.

Med hjälp av filmade barnintervjuer vill vi synliggöra barnens perspektiv. En videokamera fångar inte endast tal utan även kroppsspråk och ansiktets mimik, vilket kan vara viktiga detaljer för vår studie. Ett exempel på det här kan vara om ett barn säger nej, men kroppsspråket visar ja genom att le. En filmad observation ger oss möjlighet att kunna reflektera kring barnens svar. Videoinspelningarna gör det lättare att se om barnen sagt något som vi har missat vid intervjutillfället. Ryen (2004) poängterar vikten av hur lätt det är att missa fakta vid användning av papper och penna metoden, men dels också att det kan vara svårt att tyda sina egna anteckningar. Något som också är viktigt kring filmandet av intervjuerna är att berätta för barnen varför vi filmar, förklara för barnen att vi anser det svårt att skriva och lyssna samtidigt. (Lindh-Munther; 1999, Hjort; 1996)

Vid en barnintervju är det viktigt för den intervjuade att få uttrycka sin egen förståelse med sina egna ord, det är viktigt dels för att få fram ett så bra svar som möjligt men också för att visa förståelse för barnets tankar (Patel & Davidsson; 2003, Lind- Munther; 1983, Kvale & Brinkman; 2009).

3.2 Genomförande

I den här delen kommer det redogöras för hur studien har gått tillväga. I kronologisk ordning kommer del efter del att beröra de olika stegen i arbetsprocessen. Efter att ha studerat syftet och frågeställningarna kontaktades förskolorna, information delades ut och sedan genomfördes besöken och slutligen bearbetades det insamlade materialet.

3.2.1 Urval och undersökningsgrupp

Studien genomfördes på förskolor belägna i södra Sverige. Förskolorna har befunnit sig på olika stora orter för att bidra till vidd i vår studie. I vår undersökningsgrupp har fyra förskolor deltagit. Två av dem är belägna på större orter utanför städer. De två andra förskolorna fanns på mindre orter ute på landsbygden. Valet av förskolor berodde till stor del på tidigare kontakt mellan pedagoger och oss skribenter. Förskolorna har olika profiler, exempelvis är någon mer inriktad på barns språkliga utveckling och en förskolas profil riktar sig mot utomhusvistelsen betydelse för barnens utveckling. Det har dock funnits två gemensamma nämnare för de fyra deltagande förskolorna. Förskolorna har alla haft åldersindelade avdelningar för att främja barnens lek och den andra gemensamma nämnaren har berört pedagogernas roll. Enligt förskolornas profiler ska pedagogerna som arbetar i verksamheten vara engagerade tillsammans med barnen.

Studien om pedagogers förhållningssätt till barns lek genomfördes på de avdelningarna med de äldre barnen på. Att vi valde att genomföra studien bland de högre åldrarna berodde på den språkliga utvecklingen hos barnen. Oftast har äldre barn ett mer välutvecklat språk och en större koncentrationsförmåga. I studien deltog sammanlagt 23 barn i åldern 4-6 år. Antalet barn var fördelat på 9 flickor och 14 pojkar. De barn som medverkade var de som hade fått godkänt från sina föräldrar att medverka,

3.2.2 Genomförandet av intervjuerna

De utvalda förskolorna kontaktades via mail och telefon. I mailet förklarade vi studiens syfte och bifogade informationsbrev (se bilaga 1) som pedagogerna sedan lämnade till föräldrarna. Informationsbrevet utformades för att få tillåtelse av föräldrarna att genomföra intervjuerna tillsammans med barnen. Efter det här avvaktade vi i en vecka innan vi återigen kontaktade förskolorna för att tillsammans bestämma en dag när det passade att intervjuerna skulle genomföras. När förskolorna fick en möjlighet att planera vår ankomst blev det lättare för dem att genomföra sin verksamhet som vanligt även när vi var där för att samla in material till studien.

Intervjuerna genomförde vi inte tillsammans utan på vars ett håll för att nyttja tiden och möjligheterna till ett mer omfattande råmaterial. Intervjuerna genomfördes enskilt och inte gruppvis, på grund av att vi anser att det här ger barnen mer utrymme till att svara på våra frågor utan att påverkas av något annat barn. Vid gruppintervjuer kan barnen påverkas av varandra samt att de *tysta barnen* också kommer i skymundan. Inför varje intervju hade vi avsatt ett enskilt rum för att inte störas av något, kameran ställdes upp en bit ifrån barnen och det var endast barnet som blev filmat

Innan intervjun startade talade vi om för barnen varför vi filmade och att de inte behövde svara på frågorna om de inte ville. Intervjun inleddes med att en öppen fråga ställdes om vad barnen tyckte om att leka på förskolan. Den här frågan ansåg vi vara bekant för barnen och med det här vill vi skapa en öppen och tillitsfull dialog.

3.3 Etik

Informationen till föräldrar delgavs genom ett hemskickat brev där vi förklarade kort vilka vi var och vad vårt syfte med studien var. Barnen informerades om att vi skulle filma deras samtal tillsammans med oss. Det var viktigt att berätta för barnen att de när som helst kunde avbryta sin medverkan. Allt deltagande skedde på egen vilja. I och med att barnen var under 15 år krävdes det ett godkännande från föräldrarna. (Vetenskapsrådet, 2002).

Undersökningens syfte och upplägg har delgets personal för att få tillåtelse till att genomföra undersökningen. Det insamlade materialet; såsom videofilmer och anteckningar stannar hos

oss. All information behandlas konfidentiellt, det vill säga att det är bara vi inom handledningsgruppen som kommer att ha tillgång till uppgifterna (Patel & Davidsson; 2003).

3.4 Bearbetning och analys

Efter genomförandet av intervjuer har vi transkriberat det till text. Genom att ha skrivit ut allt material till text på 16 sidor bidrar det till en lättare överblick. När det var gjort läste vi igenom materialet ett antal gånger och efter ett tag har vi börjat kunna se ett mönster. Detta mönster blir enligt Patel och Davidsson (2003) grunden till den kategorisering av informationen som syns i resultatdelen (a.a.).

Inför resultatdelen valde vi att gå igenom texterna och markera de olika kategorierna med olika färger. Små kommentarer och tankar som dök upp hamnade i marginalen på dessa texter. Detta sammanförde vi sedan under de olika kategorirubrikerna och bearbetade texten. Vi tog bort upprepningar och sållade bort text som inte berörde studiens ämne. Bjurwill (2001) menar att det är viktigt att behålla intervjuernas svar i största möjliga mån, det går bra att ändra språket till mer lättförståeligt, men själva innehållet får inte beröras (a.a.). Det här har vi haft i åtanke vid bearbetningen av vårt material.

För att skapa tyngd i vårt material har vi läst igenom texterna och sett igenom de filmade intervjuerna många gånger. Genom att återgå till rådata, menar Patel & Davidsson (2003) att det ger materialet mer trovärdighet och högre validitet.

Utifrån detta har vi sedan analyserat det insamlade materialet i förhållande till tidigare forskning och lekteorier med barnens perspektiv ständigt i fokus. Vi har valt att skriva i en sammanhängande text med inslag av citat från intervjuerna. Patel och Davidsson (2003) framhåller det som en bra metod för att sammanställa intervjuer och skapa en helhet i texten.

Studiens syfte är att utifrån barns perspektiv studera deras upplevelser av pedagogers förhållningssätt till leken. Resultaten kring det här har varit svårtolkade. Svårtolkade i den meningen att barnen i början av intervjun förklarar att pedagoger inte kan leka och att de inte vill leka med dem. Senare i samma intervju har barnen gett oss andra svar. Barnen verkar ha funderat och bearbetat sina svar och ger nu uttryck för att de hade velat leka med pedagogerna, att det kanske hade varit roligt i alla fall.

3.5 Metodkritik

Nackdelen med interjuver är att de fokuserar mycket på den enskilda individen, till skillnad från gruppinterjuver där tankar och erfarenheter delas på ett annat sätt. Ryen (2004) poängterar att ett enskilt svar vid en intervju ofta skiljer sig vid en gruppintervju. Den enskilda personen kan bli manad av intervjuaren eller gruppen att svara snabbt utan att tänka, vilket kan ge studien felaktig information. Här spelar frågornas formulering en viktig roll, det är frågorna som bjuder in den intervjuade till en dialog med intervjuaren.

”Det verkar så enkelt att intervjua, men det är svårt att göra det bra” (Kvale 2009, s.17). Det är svårare än vad det verkar vara att intervjua en annan person och som nybörjare på interjuver har vi inte den erfarenheten som de med mer vana besitter (a.a.).

Videoinspelningarna anser vi var bra till en viss del. Nackdelarna uppstod när tysta barn intervjuades, här blev det svårt att höra deras svar. Lösningen på detta hade varit att ställa kameran närmre barnet, och sedan skruva upp volymen när vi gick igenom materialet.

Något som vi observerade på videon var att de flesta hade svårt att sitta stilla och var ofokuserade, vilket resulterade i korta svar. Kvale & Brinkman (2009) benämner det här som *stolintervjuer* eller orörliga. Lösningen hade kanske varit att intervjua barnen i deras naturliga vardag. Kanske vid pusslet eller när de satt och ritade. På det här viset hade det blivit som ett naturligt samtal mellan barnet och intervjuaren och inte något konstlat nytt för dem.

Vi har i en tidigare studie om *lekens påverkan av barns tv-tittande* tidigare använt oss utav papper och penna metoden vid barnintervjuer, men efter reflektion kring vad vi kunde gjort annorlunda kom vi fram till att videoinspelade intervjuer kommer att ge en större vidd på studien. Det är även ett viktigt redskap i vår egen utveckling som tillåter att vi kan se på oss själva som intervjuare och på så vis förbättra vår teknik.

4. RESULTAT

Syftet med denna studie är att utifrån barns perspektiv studera barns upplevelser av pedagogers förhållningssätt till leken. Följande frågor ställs i studien: *Hur upplever barnen pedagogernas roll på förskolan?* Och *Hur barn upplever pedagogers deltagande?*

I följande resultatdel kommer delar av de transkriberade intervjuerna att delges för att skapa en djupare förståelse för barnens upplevelser och tankar. Barnen har fingerade namn och de anges med första bokstaven och intervjuaren anges med bokstaven I.

4.1 Att leka på förskolan - dinosaurier, spioner och skapare

Den inledande frågan till barnen om vad de tyckte om att leka på förskolan gav oss en överblick av vad som lektes på förskolan och efter flera genomgångar av vårt material kunde vi finna tydliga kategorier. Den första kategorin handlar om lekar med djurtema. Lekarna handlade om att barnen gestaltade olika djur, exempelvis hundar, björnar och dinosaurier fanns bland de svar barnen delgav oss. Nedan följer deras tankar kring rollekar som djur.

I: Kan du berätta vad du tycker om att leka?

M: Dinosaurier.

Matilda, 4 år

I: Kan du berätta vad du tycker om leka?

S: Dinosaurier och barbiedockor.

Sara, 5 år

Den andra kategorin som vi kunde finna var imitationslek: i vårt insamlade material lekte barnen den väldigt populära leken mamma, pappa och barn. De svarade även att de lekte frisör, cirkus och spion. Pelle förklarar för oss hur han leker spion.

P: Spion, bara spion.

I: Spion, hur leker man spion?

P: Smyger så att igen ser.

Pelle, 5 år

Analys

Det tydligaste mönstret vi fann var att barnen berättade att de gärna lekte olika former av rollekar. De imiterade olika sorters djur så som björnar, hundar med mera. Men även yrken var populärt att leka. Varför de här lekarna var populära kan bero på att barnen befann sig i den delen utav sin lekutveckling där rolleken dominerar. Det kan även bero på att barnen leker det som hör till deras vardag och det som de upplevt. Exemplet med Pelle som lekte spion verkar vara från hans vardag, barnprogram på TV-n eller actionhjältar i barnrummet. Det här är variabler som kan spela in på vad som inspirerar barnen till lek. Att se actionhjälten arbeta som spion är något som Pelle med vill försöka sig på och gör det i lekens värld.

Barnen uttryckte många självständiga lekar där pedagogerna inte var närvarande. De vill leka de lekarna själva tillsammans med sina kompisar och söker sig till andra rum. Konsekvenserna av att barnen leker rollekar bidrar till frånvarande pedagoger. För att gå med i en rollek krävs det att pedagogerna går ur sin roll som auktoritet och med i leken på samma villkor som barnen. Dock leker barnen gärna de här lekarna själva och går fullt upp i rollen som exempelvis spion eller dinosaurie, kompisarna är med på samma villkor och alla underkastar de sig lekens lagar.

4.2 Pedagogers arbete ur ett barns perspektiv

Frågorna som sedan ställdes till barnen rörde pedagogernas förhållningssätt till leken. Här var några barn väldigt bestämda i sina svar, medan några inte riktigt kunde bestämma vilken uppfattning de hade. Utifrån deras svar tolkar vi det till att barnen såg på pedagogerna på två olika vis. Pedagogernas roll på förskolan var den som var en ledare och bestämde, eller den passiva som inte gjorde så mycket.

De svaren som visade på pedagogens roll på förskolan som kontrollant eller vakt framhåller även förskolans regler tydligt. Barnen ansåg att pedagogerna fanns på förskolan för att upprätthålla regler och rutiner, en form av ledare som styrde dagens ordning och planerade aktiviteter. De regler som gällde på förskolan var barnen medvetna om och det påpekades flera gånger under intervjutillfällena hur pedagogerna använde leken för att styra barnen. Ett exempel på det här ger Emma som vet att det ska vara lugnt och tyst vid matbordet:

E: Vi leker tysta leken
I: Varför då?

E: Så vi inte får ont i örona och för att fröknarna vill de
Emma, 5 år

Även ur barnens perspektiv är reglerna en viktig del av förskolan. Barnen är mycket medvetna om hur pedagogerna upprätthåller reglerna, antingen genom direkta tillsägelser eller genom en motivationslek, vilket ovannämnt citat om tysta leken visar på.

Det andra perspektivet som barnen uttryckte framställde pedagogerna som passiva åskådare. Barnen menade att pedagogerna endast jobbade eller bara stod bredvid och tittade på när de lekte. Simon framför i följande dialog sina åsikter och uppfattningar om pedagogernas roll på förskolan:

I: Vilka tycker du om att leka med?
S: Alla
I: Alla, du leker med alla kompisarna här?
S: Ja
I: Vad kul, fröknarna också?
S: (ler) nej
I: Inte?
S: Nej
I: Varför inte då?
S: Inte fröknarna
I: Kan inte fröknarna leka?
S: Nej, de bara jobbar.

Simon, 4 år

Även Kalle bidrar till en bild av pedagogerna som oengagerade *arbetare*.

I: Är det något du brukar leka tillsammans med Camilla och Anna?
K: Dem leker faktiskt inget
I: Så dem bara tittar på när ni leker
K: Mm
[...]
I: så fröknarna bara sitter här på golvet och ser på när ni leker?
K: Nä dem står upp

Kalle, 4år

Simon och Kalle uttrycker en bild av en oengagerad pedagog, på en förskola som i sin profil lyfter pedagogernas engagemang som en stötttesten. Enligt dem blir pedagogernas arbete endast ”barnpassning” i den form att de ser till att barnen får mat och inte skadar sig på förskolan. En historisk bild av pedagogen på förskolan. Pedagogen finns på förskolan, men låter barnen utveckla sig och sin lek själva.

Analys

Vår tolkning är att barnen upplever pedagogernas förhållningssätt till leken som en vakt. Ett flertal barn uttrycker att pedagogerna inte leker utan snarare observerar dem eller gör något annat under tiden som de leker. Barnen är av den uppfattningen att pedagogerna prioriterar att göra sin insats i leken under de styrda aktiviteterna. Pedagogen har vid de här tillfällena rollen som ledare och kommer aldrig ner på barnens nivå eller låter dem vara den som leder. Konsekvenserna utav det här förhållningssättet till barnens lek blir att barnen leker själva. Det är en självklarhet för de här barnen att leka på egen hand med ett vakande öga från pedagogerna på avstånd. Leken lyfts som en viktig tillgång på förskolorna och ska bidra till utveckling. Barnen som har deltagit i den här studien utvecklas tillsammans med andra barn och inte tillsammans med pedagogerna.

4.3 Leker pedagogerna

Under den här rubriken kommer vi att kategorisera barnens svar utifrån två olika synsätt. Det ena berör pedagoger utan lekförmåga och den andra kategorin kommer att innehålla pedagogernas förhållningssätt i de styrda lekarna.

4.3.1 "Nä de kan inte leka"

Den här delen av resultatet visar på barns tankar om att pedagoger saknar lekförmåga. Majoriteten av barnen ansåg att pedagogerna inte kunde leka och följdfrågan på det här var om de ville leka med pedagogerna. Barnen svarade mycket olika på den här frågan. Vissa barn sa nej direkt, men längre fram i intervjuerna ändrade de sin uppfattning. Axel uttrycker sig på följande vis om han vill leka tillsammans med pedagogerna:

I: Brukar fröknarna vara med och leka?

A: Nej

I: Varför inte då tror du?

A: (rycker på axlarna)

I: Vet du inte?

A: (skakar på huvudet)

I: Tror du att dom kan leka?

A: Nej

[...]

I: Hade det inte varit kul om fröknarna var med och lekte?

A: Naj

I: Är det mycket roligare att leka själv med sina kompisar?

A: (nickar)

I: Om fröken kom och frågade när ni lekte mamma pappa barn om hon fick vara med. Vad hade du sagt då?

A: (funderar lite) ja...
I: Hade hon fått vara med och leka då?
A: Ja
I: Vad hade ni lekt sen?
A: Vi hade lekit... sen lekte vi... sen lekte vi... lite olika!
I: Lite olika. Det är ju faktiskt rätt bra att leka det
Axel, 4år

I det här stycket med Axel lyfts många av de svar vi fick från barnen. I början av intervjuerna var de på det klara med att pedagogerna inte kunde leka, men efter en stund verkade de ändra uppfattning. Det här kan bero på bland annat ledande frågor från intervjuaren, eller på att barnet tror att det förväntas svara på ett speciellt vis. En annan orsak till detta kan vara att barnet faktiskt har funderat kring sitt svar. Andra barn svarade snabbt och höll fast vid sitt svar hela intervjun. För dem kunde pedagogerna verkligen inte leka. Intervjun med Alice visar det här tydligt:

I: Har du lekt någon gång med fröknarna här?
A: Nej
I: Hade du tyckt det var kul?
A: Ja fast jag vill inte
I: Är det bättre att leka med kompisarna?
A: Mmm...
[...]
I: Har du lekt affär med fröknarna nån gång? Har dom kommit och handlat
A: Nej...
I: Hade det varit kul om de kom och handlade nån gång?
A: Jag vill inte

Alice, 4år

Alice med flera barn anser att leken är hennes ensak som pedagogerna inte ska vara med i. De här barnen söker sig till lekrum som pedagogerna inte har någon insyn i.

Analys

Barnens svar tyder på att de inte är vana vid att leka med de vuxna. Konsekvenserna av det här blir att barnen finner sig i att leka själva, de ser det som naturligt och förstår inte varför pedagogerna ska vara med i deras lek. Om pedagogernas förhållningssätt hade varit annorlunda och de hade varit intresserade av att medverka i barnens lek från början hade barnen funnit det som naturligt, att leka med pedagogerna och inte endast med andra barn.

Informationen som barnen delgav oss syftar på att leka gör endast barn med barn och vuxna ska inte vara inblandade.

Vi tolkar barnens tankar som att pedagogerna inte verkar vara uppdaterade med barnens livsvärldar. Det bidrar till att de inte kan sätta sig in i barnens perspektiv, se lekens betydelse ur barnens ögon. Pedagogernas förhållningssätt till leken gör att deras deltagande i leken blir påtvingat och sällan långvarigt, vilket resulterar i ett obekvämt lekdeltagande från pedagogernas sida.

4.3.3 ”Så vi inte får ont i örona”

De svar som barnen gav oss kring hur de upplevde pedagogernas styrning i leken, var kring de aktiviteterna som pedagogerna hade planerat. Emma hade en intressant reflektion på vad hon upplevde som lek från pedagogens sida. Hon förklarade på följande vis:

I: Har du lekt med fröknarna nån gång?

E: Nej

I: Skulle du vilja göra det?

E: Fröknarna vill inte leka

I: Vill dom inte leka? Har du frågat dom?

E: -Nej

I: Skulle du vilja leka med dom?

E: Dom tycker om tysta leken och den tycker jag inte om

I: Jaha. Är det den leken som fröknarna brukar leka?

E: (nickar)

I: När leker ni den leken?

E: När som helst, bara om vi leker med fröken och vi leker med fröken vid matbordet. Då leker vi tysta leken.... så vi inte får ont i örona

I: Okej tycker du att det är en rolig lek?

E: Nej. För då är man bara tyst hela tiden. Jag tycker om saker som man gör och man kan prata. Med kompisarna och man kan leka. Så tysta leken är ingen bra lek, tycker jag

I: Hade det varit kul om fröknarna lekte någon annan lek med er?

E: Ja

Emma, 5år

Emma har tolkat det till en lek eftersom pedagogerna framhåller att det *är* en lek. Det blir mer och mer vanligt att pedagoger tar till begreppet lek när de vill fånga barnens uppmärksamhet men samtidigt också få dem att infoga sig i reglerna, något som vi har upplevt under praktik och jobb.

Barnen menade på att det var när pedagogerna hade samling och gjorde olika sorters aktiviteter som de lekte med dem. Elsa berättade att hon hade räknat knappar med en pedagog. Pedagogen ville veta om Elsa kunde hitta vilken knapp som var störst, och det hade Elsa klarat av, men för henne var det dock ingen lek. Det råder delade meningar kring hur barnen upplever pedagogernas förhållningssätt till leken och när pedagogerna verkligen leker.

Analys

Vi finner det intressant hur Emma upplever tysta leken som en *vanlig* lek. Från pedagogens perspektiv handlar det egentligen inte om lek, utan en metod för att ordna matsituationen. Barnen upplever inte pedagogernas styrning när det sker på ett lekfullt sätt. De kan anse att det inte är någon rolig lek, men de ser det fortfarande som en lek tillsammans med pedagogen. Barnen hamnar i en konflikt med sig själva när de ska leka tysta leken vid matbordet. När barnen själva vill leka eller skoja vid matbordet är det aldrig accepterat, men lekar styrda och kontrollerade utav pedagogerna tillåts.

Vidare tolkar vi barnens svar som att pedagogerna är med i deras lek när de försöker få kontroll över stökiga och stimmiga situationer. Pedagogerna leker när de får behålla kontrollen över situationen. Att gå med i exempelvis en rollek kräver att pedagogerna underordnar sig samma lekregler som barnen. Deltagande i regellekar och spel bidrar däremot till ett bibehållande av ledarskapet hos pedagogen. Barnen verkar anse att det här är en passande roll för pedagogen. En roll som inte är långt borta från den roll som pedagog de innehar varje dag. När det handlar om samlingar eller liknade planerade aktiviteter så anser barnen att det är roligt men när leken används för att styra upp stökiga situationer så uppskattas det oftast inte utav barnen.

4.4 Slutsatser

Enligt barnens svar på frågan om vad pedagogernas roll på förskolan är, blev resultatet att de är arbetare och ordningsvakter. De flesta barn uttrycker att de jobbar och finns tillhands vid konfliktlösning. Många barn menar dock att pedagogernas förhållningssätt till leken är på det viset att de inte är delaktiga i deras rollek och att de saknar lekförmåga.

Resultatet visar också att barnens uppfattningar av pedagogernas deltagande i leken är näst intill obefintlig. Pedagogerna förhåller sig till leken i de planerade aktivitetslekarna och de är enligt barnen roliga att vara med på. Lek i form av ett kontrollerande verktyg finner dock barnen som ointressanta och de här *lekarna* blir påtvingade barnen vid exempelvis matbordet.

5 DISKUSSION

I det här avsnittet diskuteras resultatet och de slutsatser som framkommit genom intervjuerna med barnen. Barnens perspektiv på pedagogernas förhållningssätt kommer här att lyftas och problematiseras.

5.1 Vad gör pedagogerna på förskolan?

Den här studiens syfte är att utifrån barns perspektiv studera deras upplevelser av pedagogers förhållningssätt till leken. De intervjuade barnen upplevde pedagogernas roll på förskolan som antingen observerande eller som ledare i de styrda lekarna. Enligt barnen lekte inte pedagogerna utan utförde andra sysslor när de lekte. Det här förhållningssättet till barnens lek framhäver leken som endast tillhörande barnen. Barnen lyfter här samma definition av leken som Pramling Samuelsson och Sheridan (1990), leken som barnens egen rättighet som pedagoger ska visa hänsyn till.

Pedagogernas förhållningssätt till leken är ur barnens perspektiv en roll av frånvarande observatör. Det här tyder på Knutsdotter Olofssons (1998) ena perspektiv på pedagogers deltagande i leken (a.a.). Barnen upplevde att pedagogernas förhållningssätt till leken var frånvarande och många uttryckte sig på följande sätt; ”de bara jobbar” eller ”de står upp”. Det här tyder på att det kan vara till glädje för både barn och pedagoger att närma sig varandras perspektiv. Genom att samtala med barnen när de befinner sig i en lek kan pedagogerna närmar sig barnens perspektiv (Johansson, 2003). Om pedagogerna försökte samtala med barnen kunde de berätta om hur de upplever sin dag och hur de skulle vilja att den såg ut. Att samtala med barnen under deras lek sker dock inte utan risk, barnen kan uppleva det som nästintill ett förhör och det kan i så fall skada leken mer än vad det främjar den. Samtalar pedagogerna med barnen på en komfortabel nivå kan de skapa sig en bild utifrån barnens perspektiv, få en inblick i hur de upplever pedagogerna och deras förhållningssätt till leken.

Genom att ställa sig till leken som frånvarande observatör leder det till att de missar vad leken kan medföra hos barnen. I leken utvecklas barnen och läroplanen för förskolan, lpfö 98 (2006) finner leken som viktig för verksamheten. För att uppnå ett lustfyllt lärande tillsammans med barnen krävs det att pedagogerna främjar leken och den kreativitet som den medför. Förhåller sig pedagogerna till leken så som barnen upplever det så efterföljs inte läroplanen. Enligt vår

läroplan för förskolan, lpfö98 (2006) bör pedagogerna förhålla sig till leken ur ett annat perspektiv. Det kan vara så att pedagogerna tror att de utgår från barnens perspektiv, men som Johansson (2003) poängterar så handlar det snarare om ett vuxenperspektiv på barnens lek.

Barnen upplevde dock att pedagogerna lekte när det var samling. Lekarna under samlingarna fann barnen som mycket nöjsamma och här var pedagogens medverkan viktig för leken. Med pedagogen i leken så blir barnen mer tillåtande, framhåller Åm (1989) från sin studie om barns perspektiv på pedagoger. De barn som har medverkat i vår studie har befunnit sig i början av utvecklingen mot regellek och har därför varit i behov av att pedagogerna är med och styr upp reglerna i leken, men pedagogerna använde sig även utav lekar som tysta leken för att skapa ett tyst klimat kring matbordet. Enligt pedagogerna ska det vara tyst kring matbordet för att skona allas hörsel och därför använde de sig utav en lek för att höja motivationen hos barnen. Nordenfors (2010) poängterar hur barnens plats i samhället blir som en definition av ett barnperspektiv. Här sätter pedagogerna barnen åt sidan och lyfter inte fram deras tankar och åsikter. Barnen klargjorde att de inte tyckte att det var roligt att leka tysta leken, Därför är det av vikt för pedagogerna att närma sig barnens livsvärldar. Pedagogerna kan samtala med barnen och förklara för dem istället för att använda sig utav lek till ordningsreglerare. Fråga barnen om vilka lekar som är roliga och engagera sig i dem om barnen vill det. Åter igen är det viktigt att samtala med barnen för att närma sig barnens perspektiv och förstå hur de vill att pedagogerna ska förhålla sig till dem och deras lek.

6 SAMMANFATTNING

Det här arbetet belyser frågeställningarna kring hur barn upplever pedagogers förhållande till deras lek. Med hjälp av olika författare så som Åm (1989) , Lillemyr (2002) och Pramling Samuelsson & Sheridan (1990) tydliggörs tidigare forskning och lekteorier. Begreppen barnperspektiv och barns perspektiv jämförs och visar på skillnader dem emellan, en kort redogörelse av definitioner av vad lek lyfts fram och forskning inom pedagogers deltagande i leken framhåller det negativa och positiva med ett närvarande förhållningssätt till barns lek. Forskarna ställs sedan emot varandra i kapitlet där de jämförs med likheter och olikheter.

I metoddelen beskrivs hur studien genomförts och vilken typ av studie det har handlat om. Vi har använt oss utav en kvalitativ studie och därför genomfört barnintervjuer för att nå deras perspektiv och tankar. Här lyfts även kritik mot metodvalet och hur bearbetning av materialet har utförts.

Resultatdelen klargör att pedagogernas förhållningssätt till leken är frånvarande och de flesta barnen ansåg att pedagogerna inte kunde leka. Andra började reflektera kring frågan och menade att de kanske borde leka tillsammans med pedagogerna på förskolan. Det här kommer förhoppningsvis bidra till att barnen ställer fler krav och frågor till pedagogerna, vilket i sin tur kanske leder till mer delaktighet i leken från pedagogernas sida. Det är dock viktigt att tänka på förhållningssättet till leken ur ett barns perspektiv. Studien har visat på att några barn vill att pedagogerna ska förhålla sig till leken genom att delaktig i den och andra barn upplever leken som endast tillhörande barnen. Därför är samtal med barnen en viktig del i att försöka förstå barnens perspektiv.

Resultaten har sedan ställts emot tidigare forskning och lekteorier i diskussionsdelen. Här har barnens reflektioner och tankar kring vilken roll på förskolan pedagogerna har lyfts fram. Utifrån ett barns perspektiv har fördelar och nackdelar med olika förhållningssätt till leken problematiserats.

Slutsatsen är att pedagogerna förhåller sig för lite till barnens lek. Majoriteten av barnen vill att pedagogerna ska vara med och leka, både regellekar och rollekar. De framhåller dock vikten av att pedagogerna anpassar sig till deras lekregler. Barnen vill att pedagogerna släpper på sitt kontrollbehov och blir lite mer busiga och lättsamma i leken. Det framkom även att några barn inte vill leka med pedagogerna och istället föredrar kompisarna som lekkamrater.

REFERENSLISTA

Arnér, E. & Tellgren, B. (2006) *Barns syn på vuxna: att komma nära barns perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Alskog, I. (1999) Att intervjua barn... Bara några tankar om. I Agneta Lindh-Munther (red.), *Barnintervjun som forsknings metod*. [Rapporter från institutionen för lärarutbildning nr.12]. Uppsala: Uppsala Universitet.

Bjurwill, C. (2001) *A, B, C och D vägledning för studenter som skriver akademiska uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Doverborg, E. & Pramling Samuelsson, I. (2007) *Att förstå barns tankar - Metodik för barn intervjuer*. Stockholm: Liber.

Fritzon, C. & Jeppsson, J. (2004). *Pedagogers deltagande i leken- sett ur barn perspektiv*. [Examensarbete] Kristianstad: Högskolan Kristianstad.

Halldén, G. (2003) Barnsperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp. *Pedagogisk forskning i Sverige*. (1-2), 13-23.

Hjorth, M-L. (1996) *Barns tankar om lek: en undersökning av hur barn uppfattar leken i förskolan*. [Diss.] Lund: Almqvist och Wikell.

Johansson; E. (2003) Att närma sig barns perspektiv – forskares och pedagogers möten med barns perspektiv. *Pedagogisk forskning i Sverige*. (1 -2), 42-57.

Johansson, E. & Pramling Samuelsson, I. (2003) Barns perspektiv och barnperspektiv i pedagogisk forskning och praxis. *Pedagogisk forskning i Sverige*. (1-2), 1-5.

Knutsdotter Olofsson, B. (1996) *De små mästarna: om den fria lekens pedagogik*. Stockholm: HLS.

Knutsdotter Olofsson, B. (2003) *I lekens värld*. Stockholm. Liber.

Kvale, S & Brinkmann, S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund Studentlitteratur.

Lillemyr, O. (2006) *Lek- upplevelse- lärande i förskolan* Stockholm. Liber.

Lindh-Munther, A. (1999) Barnintervjun som forsknings metod I Agneta Lindh-Munther (red.), *Barnintervjun som forsknings metod*. [Rapporter från institutionen för lärarutbildning nr.12] Uppsala: Uppsala Universitet.

Löfdahl, A. (2002) *Förskolebarns lek: en arena för kulturellt och socialt meningsskapande*. [Diss.] Karlöstad: Karlstad Universitet.

Löfdahl, A. (2004) *Förskolebarns gemensamma lekar: mening och innehåll*. Lund: Studentlitteratur.

Nordenfors, M. (2010) *Delaktighet – på barns villkor?* Göteborg: Elanders.

Patel, R. & Davidson, B. (2003) *Forsknings metodikens grunder att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Piaget, J. (1962) *Play, dreams and imitation in childhood*. New York: Routledge & Kegan Paul.

Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (1999) *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur.

Ryen, A. (2004) *Kvalitativ intervju - från vetenskapsteori till fältstudier*. Stockholm. Liber.

Utbildningsdepartementet. (2006). *Läroplanen för förskolan - Lpfö98*. Stockholm: Fritzes.

Vetenskapsrådet. (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

Åm, E. (1986) *Leken i förskolan: de vuxnas roll*. Stockholm: Natur och kultur.

Åm, E. (1993) *Leken - ur barnets perspektiv*. Stockholm: Natur och kultur.

Bilaga 1

Till vårdnadshavare/förälder

Vi är två studenter vid Högskolan Kristianstad som läser vår sista termin till förskollärare och ska nu skriva en C- uppsats. Vi vill undersöka hur barn upplever pedagogers medverkan i leken. För att studera detta har vi planerat att genomföra videofilmade intervjuer med barnen.

Barnets deltagande i undersökningen är frivilligt, och barnet kan när som helst avbryta sin medverkan.

Barnets uppgifter kommer att behandlas konfidentiellt, vilket innebär att materialet förvaras säkert och att barnets identitet skyddas.

Tack för er hjälp!

Jenny Andersson

Emelie Rosenqvist

Barnets namn: _____

Jag godkänner att mitt barn medverka i videoinspelad intervju i den mån barnet själv samtyck

Jag avböjer mitt barns medverkan i videoinspelad intervju

Datum: ___/___/___

Förälders underskrift: _____

Namnförtydligande: _____

Bilaga 2

Dessa frågor ställer vi till några barn!

- Berätta vad har du lekt idag?
 - Berätta för mig något som du brukar leka på förskolan?

- Berätta för mig vad du brukar leka tillsammans med fröknarna?
 - Berätta vad är fröknarna bra på att leka?

- Vem leker du helst med?